

quæ maxime exhibetur in pane eucharistiæ. *Et dimitte nobis*, etc., quantum ad correspondentiam et lancem justitiæ, per hoc quod subditur: *Sicut et nos dimittimus*, etc., *Et ne nos inducas in tentationem*, quantum ad actum prudentiæ, quæ est in præcavendis insidiis. *Sed libera nos a malo*, quantum ad actum fortitudinis, quæ est in tolerandis adversis. Amen.

Alia expositio ejusdem.

Possumus etiam supradictas petitiones exponere pro iis quæ habituri sumus in patria, ut, *Sanctificetur nomen tuum*, quantum ad apertam visionem, quasi dicat: Quod nunc per speculum in ænigmate videmus, pure et sine terra, sine medio aliquo facie ad faciem videamus. *Adveniat regnum tuum*, quantum ad firmam intentionem, ut in æternum regnemus. *Fiat voluntas tua*, quantum ad consummatam dilectionem, quæ plene amante in amatum transformatur; et tunc exponendum est *sicut in celo et in terra*, scilicet sicut in angelis, et in hominibus fiat. *Panem nostrum quotidianum*, etc., quantum ad suavissimam fruitionem; et exponendum est tunc *quotidianum*, scilicet, continuum, quia semper est ibi dies, et exponendum est *hodie* pro æternitate, quæ non habet præteritum vel futurum; sed est tota simul, et melius per præsens notatur. *Et*

dimitte nobis, etc. in quo petitur adventus anni jubilæi, in quo omnia debita dimittuntur veris Judæis, scilicet, prænitentibus et justis et homo homini, et Deus hominibus talibus debita universa dimittent. *Et ne nos inducas in tentationem*, etc., in quo petitur illa paci pulchritudo, de qua dicitur: *Sedebit populus meus in pulchritudine pacis* (Isai. xxxii), etc., ubi non erit amplius Satan, nec malus occurus. *Sed libera nos a malo*, quasi dicat: Duc nos ad illum statum, qui est omnium bonorum congregatione perfectus et omnium malorum privatione jucundus; ubi vere erimus liberati a malo. Hæc autem ultima expositio multam admirationem, miram devotionem, medullarem exultationem et plenam laudis persolutionem requirit. Et sunt in ea miri et inenarrabiles contemplationis thesauri. Sed non sufficere dignus sum eos dispensare, nec ponere ibi os meum immundum maxime cum aula regis Assueri ingredi non audeam, non vocatus (Esth. iv); et ideo simplicitati nostræ sufficiant quæ supradiximus foris in atrio existentes. Ipse autem Christus ad nos inclementiæ signum auream virgam extendat (Esth. v), ut possimus secure ad ipsum intrare, et secum in æternum regnare. Quod ipse præstare dignetur qui est in sæcula benedictus. Amen.

II.

MEDITATIO DE SALUTATIONE B. V. MARIE

Scilicet, *Ave Maria*.

1. *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum*, etc. Tibi, Domine Deus meus, gratias quas possum refero ex intimis præcordiis meis, qui pro nobis indignis dignatus es nostram naturam assumere, virginali utero bajulari, et ex ea scilicet Virgine nasceris, lacte ejus nutriris, ejus foveri gremio, et ejus subjeci imperio qui omnia conservas, et regis, et qui me fetidissimam saniem, et turpitudinem detestabilem, abominatione plenum et omni venia et clementia indignum dignatus es tantum illustrare ut sciam Matrem habere; hoc mihi indignissimo concessisti ut ipsam possim et audeam salutare. Non enim, Domine, fecisti taliter omni nationi, et hoc summum beneficium non manifestasti eis (Psal. cXLVII). Ubi est, Domine, ille tuus peculiaris populus, quem in manu potenti et brachio extenso de terra Ægypti per desertum in terram promissionis duxisti tot signis et prodigiis magnificentiæ tuæ? (Psal. cXXXV) Nonne, Domine, iste est populus ille, cui hoc beneficium promisisti? Cur ergo non illis tuis cultoribus, sed nobis idololâtris et infidelibus hoc tuum summum beneficium reserasti? Quare nobis paucis, cum multi et quasi infiniti populi hoc ignorent? Nonne, Domine, universorum es creator, et omnes ad ima-

ginem tuam fecisti? Nonne, Domine, secreta consueverunt pandi amicis? Cur nunc, Domine, inimicis, et maxime mihi, qui a vertice capitis usque ad plantam pedis infectus sum, et totus tendo ad ea quæ sunt tuæ contraria voluntati? Cur, Domine, tam nobile donum, tam excellentem thesaurum tuo infidelissimo servo et nequissimo dedisti? Nonne, Domine, tibi videtur quod non honorem, sed derideam Matrem tuam? Quomodo superbus humilem, imo humilissimam superbissimus, castissimam immundissimus, cœlestissimam, imo divinissimam vanissimus et terrenissimus, sanctissimam impiissimus, Matrem Dei filius diaboli salutare præsumet? Ubi est, Domine Jesu bone, reverentia Matris tuæ? Cur talem salutare permittis? Sed, o piissime Jesu, propter tuam erga nos nimiam charitatem nonne sufficit te omni derisui et omni ostentatui propter nos subjacere; sed Matrem tuam jam ad tuam sedentem dexteram, permittis polluti labiis tractare, ut possis corda nostra tuo et ejus inflammare amore? Non est dubium enim quod indignissimi sumus, et credo firmiter quod nullus sit cœlestis angelus qui eam, ut digna est, valeat salutare: quanto magis ego indignissima creatura?

2. Mirum videtur quando miser homo non tremit et expavescit tantam Dominam salutare; sed illud detestabile nimium est ipsam nominare ore, et corde vana et inutilia, imo nefanda tractare, ipsam alloqui tergo verso. Cum omni devotione et reverentia est Virgo beatissima salutanda, et ipsa tales quærit qui ad eam devote et reverenter accedant; hos diligit, hos nutrit, hos in filios suos suscipit. O beatus qui de tam nobili Matre lætatur, et ipsam corde amplectitur et opere imitatur! O felix, qui Matri Dei secundum suum posse nititur conformari! Hic est certe qui, omni creatura contempta, soli Deo singulari amore inhæret, et crucifixus cum Christo, animarum sitit salutem. O mirum certe, quomodo exultatione non rapitur cor talem Virginem salutantis! Matrem Dei alloquitur, Deum ex ipsa factum hominem contemplantur. Hic videt ima summis, et summa imis pro sua charitate conjungi. Quomodo, quæso, non liquescit in hac salutatione mens nostra, cum Deum tantum nos dilexisse videmus ut ex virginali utero dignatus sit fieri frater noster. Jam os nostrum, et caro nostra est. O nimia et ineffabilis diffusio bonitatis divinæ! Quanta, quæso, erga talem Virginem deberet cor nostrum devotione diffundi, per quam meruimus Deo esse confratres et cohæredes. Mira deberet os nostrum dulcedine abundare, cum tam dulcem et benignam Dominam salutamus, et ejus benedictum fructum. Suavissimus et dulcissimus est fructus ejus, et in ore, et corde sapientis dulcescit. Mira est hujus Virginis fecunditas, quæ, dum salutatur devote, ad cor salutantis suum suavissimum fructum emittit, et quanto in ejus fructu quis amplius jucundatur tanto ab ea amplius impetratur. Nisi dicas: Sufficit, nunquam cessabit. O mira Domina, mirum videtur quomodo non tantum delectamur in te salutando quod, præter te et tuum fructum, cætera ignoremus. Quomodo, quæso, non est ad te tantum intentus homo, propter tuam nimiam suavitatem, ut etiam semetipsum a se abstractus ignoret? O raptrix cordium! O absorptrix mentium! O liquatrx peccatorum!

3. Ave. Cur, Domina, nos ingravidas tuo fructu? Cur nos Deo nostro imprægnas? Cur lutum implet cælo, et vanissimos facis dominos? Cur nos, obsecro, filii tui amore inebrias, cum nec tibi, nec sibi aliquid impendere valeamus? Quid tibi prodest animarum amatrix, quod te et Filium tuum nostro diligamus amore? Nonne cælestia sufficiunt tibi, quid nostra corde requiris, cum tamen sint fetidissima et terrena? Accipe ea, animarum venatrix, et refove ea in sinu gratiæ tuæ. Quis enim potest effugere claritatis tuæ fulgorem et tuæ radios pietatis? nec enim est qui se a tuo calore abscondere possit (Psal. xviii), quia beneficiis tuis pleni sunt cæli et terra. Quocumque enim pergamus, occurrit diffusio uteri virginalis. Ecce ergo nos undique tuis beneficiis irretisti, et semper et ubique tuæ benignitatis laqueos extendisti, ut a te Matre dulcissima fugere rationabiliter nequeamus, sed semper in dulcedinis

tuæ gremio quiescamus. Carrite ergo undique, humani, et tam nobilem et suavem Virginem salutemus.

4. Ave. Patientiam habe, Domina, quod angelicam salutem promo, et angelice non vivo; sed potius, diabolice horrendus et te salutare præsumo, confido certe de tua nimia bonitate, et tuo inflammatus amore te, quamvis indignus nimium, non vereor salutare. Ave. Quid mihi dulcius, Domina, tuo ave? O mirum ave, quod quadam cælesti dulcedine inebriat cor devotum! Certe jam dicere potest devote salutans: *Liquescit anima mea* (Cant. x), ut salutavi Dominam meam. *Defecit cor meum, et caro mea* (Psal. lxxii), dum alloquor Dominam meam. Quis in te non deficiet, Virgo sacra dum cernit hac salutatione prævia, te Dei Filio imprægnatam? Quis non deficiet, dum cernit Dei Filium tuo utero bajulari, tuo lacte nutrir? Quid ergo libentius audis, o Domina, quam salutationem, qua recognosceris, Mater Dei, sic in te homines jucundari ut semper in eum cujus es Mater refundant? Non enim puto nisi ut Mater Dei vis aliter salutari, nec et cognosci. Porta est Christallina, et per te vis tuo Filio nos conjungi. Sed, ave, et vere ave, nam cor nostrum aperit tuum ave. O admirabile et superadmirabile ave, a quo dæmones effugantur, peccatores lacrymantur, filii delectantur, angelus gratulatur, Verbum incarnatur, Virgo gravidatur. Certe, ave, cujus fructu creatura renovantur, homines redimuntur, angeli reparantur. Ergo tibi, ave, universa creatura sine fine proclamet. O dulcissimum, et suavissimum ave, quo terrestria lætantur, cælestia jucundantur, imis suprema junguntur. O ave, quod intellectum irradiat, affectum satiat, mentem ad cælestia levat, animus illustratur, pectus indulcoratur, caro maceratur: ergo ave. O catenale ave, quod cor struigis cum Virgine et separas a terrenis, cum misericordissima miserum, cum Domina servum, cum Matre Filium firmissime ligas. O admirabile ave! Accedat, ut te salutet, qui vult catenari amore, et cum ex corde salutaverit, amplius, fortius constringetur, et quanto constringetur fortius, libentius salutabit. Sic, ave, Domina mea, et amor mutuo se augebunt, donec cor salutantis deficiat præ dulcore. O Virginis amor, divinum reddis amantem, virgineum facis jam multa sorde pollutum. Ergo ave, Domina mea, Mater mea, imo cor meum, et anima mea virgo Maria.

5. Maria virgo, ave: O nomen suavissimum, nomen dulcissimum, nomen jucundissimum, nomen Mariæ! Quid feci? Quid præsumpsi? Quomodo excessi? nominare te audeo! Quis unquam talia audivit, quod perditionis filius, peccatorum sacculus, dæmonum famulus te nominare præsumat? O amor mei! nomen Matris Dei! revereri nescit amor; mihi parce, Domina, quod te amare dicam; et si ego non sum dignus te amare; tu es digna amari. Quis, o Domina, te amare desistet, cujus beneficiis gratiam

et gloriam impetramus? Per te, Domina, franguntur vincula, solvuntur delicta, vincuntur vitia, solidantur contracta, reperiuntur perdita, renovantur vetera, roborantur infirma, magnificantur minima, exaltantur infima, incerta promoventur, imperfecta perficiuntur, perfecta consummantur, purgatur cor, refulget mens, et animus inflammatur, liquescit pectus, decoratur aspectus, sponsatur peregrina, traducitur sponsa, resolvitur anima. O anima! habet hoc per te, Virgo Maria.

6. *Ave, Maria.* Vere *Maria*, stella maris, mundo totaliter transformando. Domina, super omnes angelorum choros ad Filii dexteram transcendendo. Es stella maris nos dirigendo, amarum mare compatiendo. Domina es protegendo. Stella maris es honestate, amara pietate, sed Domina es potestate. O Domine Deus meus, quid tibi retribuemus pro omnibus quæ dedisti nobis; aut quid tibi facere possumus, aut quid facinus, quod, nobis in mari omnis amaritudinis constitutis, tenebris undique circumseptis, a portu salutis nimium elongatis, turbinibus et procellis ad naufragium agitatis, imo tempestate nimia pene submersis, tam nobile solatium, tam dulce consortium, tam efficax auxilium, tam pium subsidium, Virgine Maria irradiante, stellam dedisti? O certe beata nox, et felix tenebra, et gloriosa caligo, quæ tali stella meruit radiari, certe hæc nos illuminatio mea in deliciis meis (*Psal.* cxxxviii). O gloriosa Virgo, si es maris stella, semper in hac vita volo esse in mari, ut semper sis mea stella. Semper in mari, ut semper sim perfectæ amaritudinis, de peccatis meis gemendo, Christo crucifixo intime compatiendo, pro animarum miseris et vitiis conloquendo, compatiendo. Semper volo in hoc triplici navigare pelago, ut semper habeam hujus stellæ ducatum. Væ illis qui sunt in deliciis, et nesciunt, imo nolunt hoc mare intrare, quia hæc dulcissima stella carebunt. Currant undique tribulantes, et sepiant me amaritudinibus inauditis, et non timebo, quoniam tu mecum es (*Psal.* xxii). Imo tunc mihi vere refulges, curæ vallatus angustiis, sum omni humano auxilio destitutus, cum intraverunt aquæ usque ad animam meam (*Psal.* lxxviii). Abiectum et repudiatum ab omnibus creaturis me peccatorem nequissimum, et omni malo dignissimum impugnet, et stimulet, obsecro, tota hujus mundi machina, ut mecum sit stella marina. O felix, cum fuero ex omnibus exprobratus, conculcatus, et conturbatus, et ab hæc stella susceptus! Stella est maris, et in amaritudine positus ipsa relucet. O quam dulce, et delectabile oculis hanc lucem videre! O quam bona et amabilis commutatio, omnem mundi consolationem abhorrere, et longe a se irrecuperabiliter ejicere pro refulgentia stellæ maris! Plus valet una sola illustratio hujus stellæ quam omnium possessio mundanorum. Quis omnis amaritudinis, compassionis et passionis mare non intrabit gaudenter, ubi refulget hæc stella; nec paveat cor perfectum, quia impossibile est naufragium fieri irradiante hac stella, nec

potest nubes aliqua interponi, nisi volenti. O Domina mea, tu in hoc mari es nobis navis sustentans et portans, anchora stabiliens et firmans, gubernaculum dirigens et rectificans, velum deducens et obumbras, stella refulgens et salutis portum demonstrans; imo impetrans, conservans. Quis ergo non libenter hoc mare compunctionis, passionis et compassionis intrabit, ubi tu nobis subvensis, et ministras in omnibus?

7. Imo ut plus dicere audeam, tu es Maria, amarum mare facta, propter Filii passionem et nostrarum iniquitatum compassionem, non quod aliquid tristabile patiaris, sed considero mentem tuam secundum quod in hac vita juxta crucem vivebas. Hoc ergo duplex intremus mare, scilicet tuo Filio crucifixo et tuo cordi sibi confixo compatiendo, et de nostris iniquitatibus, quæ tantæ necis fuerunt occasio, intime contristando, si volumus cor tuum intrare quod factum est mare magnum et nimium spatiosum (*Psal.* ciii). Quis non libenter ergo intrabit hoc mare, ut possit cor Virginis introire? Illi certe bene intrant cor tuum, et sunt continue in corde tuo, qui Filii tui ruminant continue passionem. Impossibile est enim, mater piissima, Filii tui intrare vulnera, et non intrare cor tuum, quia illa vulnera sunt in corde tuo perpetuo collocata. Sicut enim illa stigmata semper erunt in Filii tui corpore, sic semper et in Matris mente. Quis ergo tardabit? Quis amplius pigritabit hoc navigium introire? dulce est de te audire, sed dulcius de te cogitare dulcissimum et nimis suavissimum per Christi vulnera intrare cor tuum. Non recedat homo a Christi contumelia et vulnere, si non vult de tuo corde exire. Bi ut homo totus virgineus, totus sanctissimus, totus divinus, obliviscitur homo sui. Solum recogitans quæ sunt Matris et Filii.

8. *Ave, Maria.* Sine væ animæ et corporis; animæ, quia sine væ infirmitatis, ut esset tibi difficile ad bene agendum; sine væ ignorantie, ut non possis cognoscere, sive eligere bonum a malo; sine væ malitiæ, ut esses prona ad malum. Quantum ad corpus, sine væ doloris in pariendo; sine væ subjectio-nis, marito non obsequendo, sed potius ipse tibi; sine væ fatigationis in filios nutriendo. *Maria*: Hoc nomen interpretatur *stella maris*, amarum mare, et dicitur et stella, inquam, maris, in nativitate Filii; amarum mare in passione Filii. Quia sicut ad stellam ferrum vertitur tactum ad adamantem; sic ad te corda peccatorum ferrea, quasi circa se vertentia ad cælum, scilicet sanctorum te laudantium. Amarum mare propter bonitatem Filii, propter genus mortis ejus, propter visionem mortis ejusdem, Domina vero fuisti ratione dignitatis, quia Mater Regis, ratione virtutis, primigenia virginum; ratione loci, quia thronus tuus est super thronos angelorum.

9. *Gratia plena*, humilitatis, reverentiæ, taciturnitatis, mansuetudinis, prudentiæ in solitudine, et virginitate. *Gratia plena* f. t. B. Virgo quantum ad

Dominum, qui ejus humilitatem respexit (*Luc. 1*); **A**do; per gratiam, scilicet infusionis, operationis et revelationis; et per gloriam, quia in ratione plenitudo lucis, in voluntate plenitudo pacis, in memoria continuatio aternitatis. *Benedicta tu in mulieribus*, quia in utero sanctificata, quia in anima a peccato præservata, quia in te peccati fomes extinctus, quia bonis omnibus et virtutibus repleta, quia utero tuo privilegiata, quia concepisti sine semine, portasti sine pondere, peperisti sine dolore, quia ab omnibus Christianis specialiter laudata, quia ab ipso Christo, et omnibus sanctis et angelis in morte obviam, etc.

III.

MEDITATIO SUPER SALVE REGINA, ETC.

Titulum hunc præfixum habet codex ille prægrandis Mantuanus ms. circa quem fortassis lector hæsitabit, dum viderit opellam hanc alias D. Bernardo attribui, atque inter ejus opera circumferri. Eadem quidem utrobique est meditatio, sed illa contractior, ista duplo major, neutra tamen reputabitur Anselmi, si Bernardus, illo posterior, postrema illa verba. O clemens, o pia, o dulcis Virgo Maria, subjunxerit in urbe Spirensi; (58) quod scribunt plerique. Alii solemnè trina genuflectione recitasse volunt, non addidisse. Possevimus utique lectorem monet ut videat utrum recte Bernardo tribuatur. Idem profecto hujus et præcedentium meditationum censendus est auctor, maximepius, divinis contemplandis mysteriis assuetus.

1. Ad salutandam beatam Virginem, primo debes ejus magnitudinem considerare; nec enim amplius circa Filium suum potuit elevari quam ut Mater Domini vocaretur. Exsultans ergo, et admirans magnificentiam Matris nostræ, devote et reverenter, ac confidenter ad ipsam accedens dicito: *Salve*. Hoc dicto resiliens in tuam parvitatem a magnificentia Matris Dei. Et dic, patientiam habe in me, Domina, quia ego vilissimus hominum audeo assistere tantæ Dominæ, et salutare te præsumo Reginam cælorum, Dominam angelorum, Matrem Dei mei, sed de tua benignitate, Domina, humili, ac humilitate benigna confido, quod me indignissimum sustinebis. Et quamvis sis arca Dei, sine comparatione nobilior arca Veteris Testamenti, et ego multo ignobilior; attamen cum te tetigero corde, ac salutavero ore, non credo percuti, sed tuo amore potius inflammari, et a tua pietate largissima in omnibus exaudiri. Ergo *Salve, Regina*, sub tuo regimine, Domina, de cætero volo militare, me totaliter dominationi tuæ committo, ut me plenarie regas et gubernes. Non me permittas mihi, quia sum mihi ipsi conscius nimis. Quidquid enim mihi dimiseris, noveris miserrime destruendum. Sed cum plenus sum miseria, et a planta pedis usque ad verticem putrefactus putredinem generem et horrorem, quomodo me regere dignaberis tam nobilis creatura? Certe quia tu es Regina *miseri-*
cordiæ.

2. Et qui sunt misericordiæ subditi, nisi miseri? Sic ergo *miseri-*
cordiæ Regina es, et ego miserrimus sum, omnium subditorum tuorum maximus peccator. Quomodo ergo, Domina, in me non exercebis tuæ miserationis effectum? Vere Domina, Regina es mi-

(58) Vide Eylengren. in Chronico Spirensi.

B *seri-*
cordiæ, quia non est in hac vita sic desperatus, sic miser, cui non impetres salutarem misericordiam, si quis ad tuum declinaverit regimen. Certe, Domina, cum te aspicio, non nisi misericordiam cerno. Nam pro miseri mater Dei facta es. Misericordiam miseris genuisti. Undique, Domina, misericordia tu vallaris, solum misereri appetere tu videris. Multum es sollicita de miseris, hos in tuos filios adoptasti, hos regere voluisti, Domina, et ideo Regina *miseri-*
cordiæ debite tu vocaris. Quid ergo de cætero, Domina, formidamus? Quid timemus? Quid ad te gradu concito non venimus? Et quis a te, quæ petierit, non habebit? certe nescio, nisi qui se miserum non cognoscit. Quia non subest de nobis tuo regimini, nisi miser, aut etiam qui se cognoscit miserum, et de tua misericordia confidit. Illi ergo paveant soli, qui se existimant justos esse, et superbi et præsumptuosi, qui tuo regimini non subsunt, et etiam illi miseri, qui tuam misericordiam non requirunt. Nos ergo miseri tecum de cætero consolemur, tecum modo Domina habitemus; te mentis visceribus amplectamur, quia tu es *vita*.

3. Vita vere, quæ mortem superbæ humilitate vicisti, quæ nobis vitam gratiæ impetrasti, quæ vitam gloriæ genuisti, et non est dubium quod vitam naturalem a multis periculis liberasti. In omnibus enim te vitam morti opponis, cum videris expedire. O vita mirabilis, quæ mortuos vivificare conaris! Per te, Domina, est regressus de privatione ad habitum. O vita mortem non timens, mortem expellens, mortales immortales constituens! O certe vita amabilis, vita desiderabilis, vita delectabilis! O vita non senescens, sed potius senes ad juventutem reducens!